

Laki (2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

aina lakikokoelmaan SFS 2018:1367 asti

SFS-nro: 2009:724

Ministeriö/viranomainen: Kulttuuriministeriö

Julkaistu: 11.6.2009

Muutettu: aina lakikokoelmaan SFS 2018:1367 asti

Muutosrekisteri: SFSR (Hallituskanslia)

Lähde: Fulltext (Regeringskansliet)

Yleiset määräykset

1 § Tämä laki sisältää määräyksiä kansallisista vähemmistöistä, kansallisista vähemmistökielistä, hallintoalueista ja oikeudesta käyttää vähemmistökieltä yhteydenotoissa hallintoviranomaisiin ja tuomioistuimiin sekä määräyksiä vanhustenhuollosta. Laki sisältää myös määräyksiä lain soveltamisen seuraamisesta. Laki (2018:1367).

2 § Euroopan neuvoston puitesopimuksen kansallisten vähemmistöjen suojaamisesta (SÖ 2000:2) ja Euroopan alue- ja vähemmistökieliasetuksen (SÖ 2000:3) mukaisten Ruotsin velvoitteiden mukaan Ruotsin kansallisia vähemmistöjä ovat juutalaiset, romanit, saamelaiset, ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset.

Kielilaissa (2009:600) mainitaan, että kansallisia vähemmistökieliä ovat suomi, jiddiś, meänkieli, romani chip ja saame.

3 § Kuntien ja maakäräjien tulee tiedottaa kansallisille vähemmistöille niiden oikeuksista ja yhteiskunnan tämän lain mukaisesta vastuusta sekä määräyksistä, joihin tässä laissa viitataan. Sama koskee valtion hallintoviranomaisia, joiden toiminnalla on merkitystä kansallisille vähemmistöille ja vähemmistökielille. Laki (2018:1367).

4 § Kielilaissa (2009:600) mainitaan, että yhteiskunnalla on erityinen vastuu suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä.

Yhteiskunnan tulee muussakin mielessä edistää kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää kulttuurinsa ja kehittää sitä Ruotsissa. Lasten kulttuurisen identiteetin kehitystä ja oman vähemmistökielen käyttöä tulee erityisesti edistää.

5 § Hallintoviranomaisten tulee antaa kansallisille vähemmistöille vaikutusmahdollisuuksia niitä koskevissa kysymyksissä ja käydä niin paljon kuin mahdollista neuvonpitoa vähemmistöjen kanssa näistä kysymyksistä.

Ensimmäisen kappaleen mukaista neuvonpitoa tulee harjoittaa hallintoviranomaisen kautta kansallisten vähemmistöjen kanssa koordinoitun dialogin muodossa. Tämän tarkoituksena on ottaa huomioon heidän näkökantansa ja tarpeensa viranomaisen päätöksenteossa. Laki (2018:1367).

5 a § Hallintoviranomaisten tulee erityisesti edistää lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja neuvonpitoa heitä koskevissa kysymyksissä sekä sovittaa yhteistyön muodot heidän edellytystensä mukaisiksi. Laki (2018:1367).

5 b § Kuntien ja maakäräjien tulee päättää oman vähemmistöpoliittisen työnsä tavoitteista ja suuntaviivoista.

Tiedot ensimmäisen kappaleen mukaisista hyväksytyistä tavoitteista ja suuntaviivoista tulee pyydettyä jättää viranomaiselle, jolla on lain (2018:1367) 20 §:n mukainen seurantavastuu.

Hallintoalueet

6 § Suomen kielen hallintoalueella tarkoitetaan kuntia Botkyrka, Eskilstuna, Jällivaara, Hallstahammar, Haninge, Haaparanta, Huddinge, Håbo, Kiiruna, Köping, Pajala, Sigtuna, Solna, Tukholma, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Övertorneå.

Meänkielen hallintoalueella tarkoitetaan Jällivaaraa, Haaparantaa, Kiirunaa, Pajalaa ja Övertorneåta.

Saamen kielen hallintoalueella tarkoitetaan kuntia Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Jällivaara, Härjedalen, Jokkmokk, Kiiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Uumaja, Vilhelmina, Åre, Älvdalen ja Östersund.

7 § Muut kuin 6 §:ssä mainitut kunnat voivat hakemuksen jälkeen päästä kuulumaan suomen kielen, meänkielen tai saamen kielen hallintoalueeseen. Päätöksen kunnan kuulumisesta hallintoalueeseen tekee maan hallitus.

Hallintoalueeseen kuuluva kunta voi hallituksen päätöksen jälkeen hakea hallitukselta eroamista hallintoalueesta. Hallitus voi päättää erosta ainoastaan silloin kun siihen on erityisiä syitä.

Hallitus voi antaa määräyksiä liittymisestä hallintoalueeseen ja eroamisesta siitä. Laki (2018:1367).

Oikeus käyttää suomea, meänkieltä ja saamea yhteydenotoissa viranomaisiin

8 § Yksityisellä ihmisellä on oikeus käyttää suomea, meänkieltä ja vastaavasti saamea suullisissa ja kirjallisissa kontakteissaan hallintoviranomaiseen, jonka maantieteellinen toiminta-alue joko kokonaan tai osittain on yhdenmukainen vähemmistökielen hallintoalueen kanssa. Tämä koskee hallintoalueeseen liittyviä asioita.

Jos yksityinen ihminen käyttää suomea, meänkieltä tai saamea tällaisessa asiassa, viranomainen on velvollinen antamaan suullisen vastauksen samalla kielellä. Ellei yksityisellä ihmisellä ole lainopillista avustajaa, hänellä on lisäksi oikeus saada pyynnöstä kirjallinen käännös päätöksestä ja päätöksen perusteluista suomeksi, meänkielellä ja vastaavasti saameksi.

Viranomaisen tulee muutenkin pyrkiä käyttämään näitä kieliä kontakteissaan yksityisiin ihmisiin.

9 § Yksityisellä ihmisellä on hallintoalueen ulkopuolella oikeus käyttää hallintoviranomaisten hoitamiin asioihin liittyvissä suullisissa ja kirjallisissa kontakteissa suomea, meänkieltä ja saamea, kun yksityinen henkilö on osapuoli tai tämän edustaja asiassa, jos asian voi käsitellä vähemmistökieltä osaava henkilökunta.

10 § Yksityisellä ihmisellä on aina oikeus käyttää suomea, meänkieltä ja saamea kirjallisissa kontakteissaan Valtiopäivien asiamiehiin tai syrjintäasiamieheen. Sama koskee kirjallisia kontakteja oikeuskansleriin, Vakuutuskassaan, Ruotsin verovirastoon ja työnvälitystoimistoon asioissa, jossa yksityinen ihminen on osapuoli tai tämän edustaja. Laki (2018:1367).

11 § Hallintoviranomaisten tulee toimia siten, että käytettävissä on suomea, meänkieltä tai saamea osaavaa henkilökuntaa siellä, missä sitä tarvitaan yksityisen ihmisen kontakteissa viranomaiseen.

12 § Hallintoviranomaiset saavat päättää erityisistä ajoista ja paikoista, jolloin ja joissa he voivat ottaa vastaan yksityisiä, suomea, meänkieltä tai saamea puhuvia ihmisiä.

Oikeus käyttää suomea, meänkieltä ja saamea tuomioistuimissa

13 § Sillä, joka on osapuoli tai tämän edustaja jossakin jutussa tai asiassa hallinto-oikeudessa tai käräjäoikeudessa, Maa- ja ympäristötuomioistuimessa tai merioikeustuomioistuimessa, jonka tuomiopiiri on joko kokonaan tai osittain yhtäpitävä kuntien Jällivaara, Haaparanta, Kiiruna, Pajala ja Övertorneå kanssa, on oikeus käyttää suomea tai meänkieltä jutun tai asian

käsittelyn aikana, jos juttu tai asia liittyy johonkin näistä kunnista. Sama koskee saamen kieltä, tuomioistuimessa, jonka tuomiopiiri on joko kokonaan tai osittain yhtäpitävä kuntien Arjeplog, Jällivaara, Jokkmokk tai Kiiruna kanssa, jos juttu tai asia liittyy johonkin näistä kunnista.

Oikeus käyttää suomea, meänkieltä ja saamea kattaa myös ne tuomioistuimet, jonne ensimmäisessä kappaleessa tarkoitettusta tuomiosta tai jutussa tai asiasta tehdystä päätöksestä valitetaan. Laki (2010:943).

14 § Oikeus käyttää tuomioistuimissa suomea, meänkieltä tai saamea jutuissa tai asioissa kattaa 13 §:n mukaisesti myös oikeuden jättää asiakirjoja ja kirjallisia todisteluja tällä kielellä, oikeuden saada juttuun tai asiaan kuuluvat asiakirjat suullisesti käännettyksi tälle kielelle ja oikeuden puhua tätä kieltä tuomioistuimessa suoritettavassa suullisessa käsittelyssä. Tuomioistuimen tulee kääntää asiakirjat ja suulliset todistelut ruotsiksi, ellei tämä ole ilmeisesti tarpeetonta.

Tuomioistuimen tulee myös muutenkin pyrkiä käyttämään vähemmistökieltä yhteydenotoissaan osapuoleen tai tämän edustajaan.

Kaikissa jutuissa ja asioissa, jotka 13 §:n mukainen oikeus käyttää tuomioistuimissa suomea, meänkieltä tai saamea kattaa, on osapuolella tai sen osapuolen, jolla ei ole lainopillista avustajaa, edustajalla oikeus saada pyynnöstä tuomiolauselmat ja tuomion perustelut kirjallisesti käännettyinä omalle kielelleen.

15 § Sen, joka haluaa käyttää suomea, meänkieltä tai saamea jutun tai asian käsittelyssä tuomioistuimessa 13 §:n mukaisesti, tule pyytää tätä jutun tai asian aloittamisen yhteydessä tai osapuolen antaessa ensimmäisen lausuntonsa jutussa tai asiassa.

Pyyntö käännökseen saamisesta 14 §:n 3 kappaleen mukaisesti tulee esittää viikon sisällä tuomion tai päätöksen antamisen jälkeen, jos tällaista pyyntöä ei ole esitetty aikaisemmin jutun tai asian käsittelyn aikana.

Jos pyyntö vähemmistökielen käyttämisestä tai käännökseen saamisesta esitetään myöhemmin kuin mitä on esitetty ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa, se pitää hylätä. Tällaisen pyynnön saa myös hylätä, jos on ilmeistä, että sillä on sopimaton tarkoitus.

16 § Jos osapuolella tai tämän edustajalla on oikeus käyttää suomea, meänkieltä tai saamea oikeudenkäynnissä, tulkkia tulee käyttää oikeudenkäyntikaaren 5 luvun 6–8 §:issä ja 33 luvun 9 §:ssä sekä hallintolainkäyttölain (1971:291) 50–52 §:issä esitettyjen määräysten mukaisesti.

Suomi, meänkieli ja saame esikoulussa, tietyssä muussa pedagogisessa toiminnossa ja vanhustenhuollossa

17 § Yksityisen ihmisen oikeutta saada tietyissä tapauksissa mahdollisuus esikouluun tai tiettyyn muuhun suomen-, meän- tai saamenkieliseen pedagogiseen toimintaan säädellään koululain (2010:800) 8 luvun 12 a §:ssä ja 25 luvun 5 a §:ssä. Laki (2018:1367).

18 § Hallintoalueeseen kuuluvan kunnan tulee tarjota sitä pyytävälle mahdollisuus saada joko koko palvelu tai olennainen osa siitä palvelusta tai hoivasta, jota tarjotaan vanhustenhuollon puitteissa henkilökunnalla, joka osaa suomea, meänkieltä ja vastaavasti saamea. Laki (2018:1367).

18 a § Kunnan joka ei kuulu mihinkään hallintoalueeseen, tulee tarjota sitä pyytävälle mahdollisuus saada joko koko palvelu tai olennainen osa siitä palvelusta tai hoivasta, jota tarjotaan vanhustenhuollon puitteissa henkilökunnalla, joka osaa suomea, jiddiä, meänkieltä, romani chibiä tai saamea, jos kunnalla on käytettävissään henkilökuntaa, joka osaa näitä kieliä. Sama koskee kuntaa, joka kuuluu tietyn kielen hallintoalueeseen, mitä tulee muihin kieliin. Laki (2018:1367).

18 b § Kunnan tulee 18 ja 18 a §:ien mukaisesti tarjottavan hoivan puitteissa ottaa huomioon vanhusten tarpeet oman kulttuurisen identiteetinsä säilyttämisestä. Laki (2018:1367).

18 c § Kunnan tulee tiedottaa vanhustenhuollon puitteissa avustusta hakevalle 18 ja 18 a §:issä ilmoitetun palvelun ja hoivan mahdollisuuksista. Lag (2018:1367).

Poikkeukset

19 § Jos on olemassa erityisiä syitä, hallitus saa antaa määräyksiä siitä, että tietty hallituksen alainen viranomaislainen tulee poissulkea 8 §:n soveltamisesta.

Sama koskee hallituksen antamalla valtuutuksella maakäräjiä ja kuntaa, kun on kyse kunnan viranomaisista.

Seuranta ym.

20 § Hallintoviranomaisten suorittamaa tämän lain soveltamista tulee seurata. Hallitus antaa määräyksiä siitä, mikä tai mitkä viranomaiset vastaavat seurannasta. Tämä seurantavastuu ei merkitse mitään rajoitusta muiden viranomaisten valvontavastuuseen.

21 § Viranomaisen, jolla on seurantavastuu, tulee sen lisäksi neuvonnan, tiedoittamisen ja muun vastaavan toiminnan avulla auttaa muita hallintoviranomaisia lain soveltamisessa.